הבינוני

פרשת פנחס ||| שנת תשפ״ד לפ״ק ||| גליון סב ||| שנה ב׳

שיעורי הרב שמעון שפיצער שליט״א

הבינוני
"להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים"
שיעורי הרב שמעון שפיצער שליט״א

פטרון סדר במדבר
ע״י אחד מבני החבורה
זכות לימוד התורה
יעמוד לו ולזרעו עד עולם

בין המצרים

ובאש אתה עתיד לבנותה;
ירושלים ווערט אויפגעבויעט דורך אידישע הערצער פון 'קרבת אלקים'

ליל תשעה באב שנת תשפ״ב לפ״ק

א

כלילת יופי משוש לכל הארץ; וואָס ליגט אונטער דאָס שיינקייט פון ירושלים

די קלאָג אויף דאָס שיינקייט פון דער שטאָט ירושלים

"איכה ישבה בדד העיר רבתי עם היתה כאלמנה."

די 'מגילת איכה' הייבט זיך אָן מיט אַ קינה אויף די שטאָט ירושלים וואָס איז געבליבן זיצן אליינס, נאָכגעלאָזט און פאַרלאָזט, אַזוי ווי אן אלמנה.

די ווייטערדיגע פסוקים רעדן זייער אַסאַך איבער די שיינע שטאט ירושלים וואָס איז חרוב געוואָרן. די שטאָט וואָס איז געווען פול מיט מענטשן איז געוואָרן ליידיג, קיינער קומט שוין נישט דאָרט - **'דרכי ציון אבלות מבלי באי מועד, כל שעריה שוממין'**, אַלע טויערן וואו די עולי רגלים פלעגן אַריינקומען שטייען יעצט פארוויסט. **'זכרה ירושלים את ימי עניה ומרודיה'.**

אַזוי רעדן די פסוקים איינע נאָך די אַנדערע וועגן די שטאָט ירושלים; וויאַזוי האָט דאָס אויסגעזען אַמאָל און וויאַזוי זעט דאָס אויס היינט; ירושלים איז חרוב געוואָרן.

אויך ביים דאַווענען דערמאַנען מיר דאָס אַסאַך מאָל. ביי שמונה עשרה בעטן מיר דריי מאָל אַ טאָג: **'ולירושלים עירך ברחמים תשוב'**, מען דאַוונט אַז ירושלים זאל שוין אויפגעבויעט ווערן. אויך אין די פסוקי דזמרה זאָגן מיר: **'בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס'.**

ס'איז דאָ אַ גרויסע עסק ביי אידן אַרום דער שטאָט ירושלים; מען דערמאַנט די שיינקייט פון דער שטאָט 'בבנינה' און וויאַזוי ירושלים קוקט אויס יעצט 'בחורבנה'. ליידער.

פאַרוואָס טאַקע איז ירושלים אַזאַ צענטראַלע טייל פון דעם חורבן

אַז מ'איז זיך אַביסל מתבונן קען מען זיך אַביסל וואונדערן: **דאָס איז דען די עיקר נקודה פון דעם חורבן?! דער עיקר איז דאָך דער צער השכינה!** ס'איז דאך אַסאַך אַ גרעסערע חורבן אַז דער רבוש״ע איז אין גלות, כביכול דער אויבערשטער האָט נישט קיין פלאַץ! אידישע קינדער זענען אין גלות! אידן מאַכן מיט אַזויפיל שרעקליכע צרות וואָס אַלעס איז אַ תולדה פון דעם ביטערן גלות! עס פעלט אונז די עבודת הקרבנות! עס פעלט אונז דער 'בית המקדש'! עס פעלט אונז 'כהנים בעבודתם לויים בדוכנם וישראל במעמדם'! עס פעלט אונז די גאַנצע פינטעלע פון אידישקייט!

אויב אַזוי, **פאַרוואָס מאַכט מען אַזאַ עסק פון דער שטאָט ירושלים?!** ירושלים איז דאך בלויז אַ גשמיות'דיגע אָרט, וואו דאָס אַלעס האָט זיך אָפּגעשפּילט. אודאי האָט ירושלים אַ קדושה און מיר האָפן און וואַרטן אויף איר אויפבוי, אָבער לכאורה איז דען דאָס די עיקר בראָך אויף וואָס מיר וויינען: אַז מיר האָבן געהאַט אַ שיינע שטאט און ס'איז חרוב געוואָרן?! **דער 'חורבן בית המקדש' נעמט דאך אַריין אַסאַך מער ביטערע פּראָבלעמען.** מיר האָבן פאַרלוירן אַסאַך גרעסערע זאַכן?!

ס'איז דאָ אַ ירושלים אין 'מקום', אין 'זמן' און אין 'נפש'

באמת ליגט דאָ זייער אַ גרויסער יסוד אין אידישקייט וואָס מען דאַרף זיך דערינען מתבונן זיין, **צו פאַרשטיין וואָס איז דאָס די נקודה פון ירושלים.**

אַזוי וועלן מיר האָבן אַן אַנדערע דערהער וויאַזוי צו מתאבל זיין אויף ירושלים ריכטיג, ווי חז״ל זאָגן (תענית ל, ב): "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה".

מיר ווייסן דאך אַז ביי יעדע זאַך אויף דער וועלט איז דאָ די דריי מושגים פון: **'עולם'**, **'שנה'** **און 'נפש'**. דאָס מיינט; דאָס **'פלאַץ'** אויף דער וועלט וואו די זאַך געפינט זיך; די **'צייט'** פון יאָר ווען די זאַך פאַסירט; און דער **'נפש'** פונעם מענטש, וואָס מיט אים שפּילט זיך די זאַך אָפּ.

לויט דעם יסוד שטייט אין ספרים הק'א אַז פונקט ווי עס איז פאַרהאַן אַ ירושלים אין 'עולם' - אַ שטאָט ירושלים וואָס האָט אַ 'מקום' אויף דער מאַפּע פון דער וועלט. **אַזוי איז אויך דאָ אַ ירושלים אין 'זמן' און ס'איז דאָ אַ ירושלים אין 'נפש'**, וואָס האָבן די זעלבע קדושה ווי די פאַקטישע ירושלים פון 'מקום'!

די קדושה פון ירושלים אין 'עולם' - 'מקום'

ווען מען רעדט פון די שטאָט ירושלים וואָס געפינט זיך אין 'עולם', רעכנט די משנה אויס אין מסכת כלים (א, ו): "עשר קדושות הן", אַז ס'איז פאַרהאַן צען מדריגות פון קדושה אין ארץ ישראל, וואָס גייט אַלץ העכער און העכער; ארץ ישראל, עיירות המוקפים חומה, ירושלים, הר הבית, חיל, עזרת נשים, א.א.וו ביז דעם 'קודש הקדשים'.

ווען אַ איד קומט אַרויף פון חוץ לארץ עולה רגל זיין ווערט ער כסדר נאָנטער צו דער קדושה.

א. ראה תקוני זוה״ק תקון כ-כא (נ, ב) ועוד, 'מאור עינים' ואתחנן, 'צפנת פענח' וארא. ובעוד ספרים רבים.

און וויפיל נענטער ער ווערט צו דער קדושה, איז טאָקע חל אויף אים מער דינים, ביז ער גייט אַריין צו אַ העכערע מדריגה פון קדושה.

די קדושה פון ירושלים אין 'שנה' - 'זמן'

די זעלבע זאַך איז דאָ אין 'זמן'. ס'איז דאָ עטליכע מדריגות אין די זמנים פון דעם יאָר וואָס זענען אַלץ הייליגער און העכער איינס פון די אַנדערע.

ס'איז דאָ די פשוט'ע וואָכנטעג, דאַן איז פאַראַן אַ חודש אלול, אַ ראש השנה, עשרת ימי תשובה, און אַ יום הקדוש. **וואָס מער מען גייט אַריין אין די הייליגע טעג, ווערט דער מענטש מער נתקרב צו דער קדושה**, ביז ער קומט אָן צו דער 'ירושלים' פון זמן, ער דערגרייכט דעם קרבת אלקים וואָס יעדער איד שפּירט, ווען ער קומט אָן צו די העכסטע זמן, ביי נעילה פון יוה"כ, און מיר שרייען אויס: "ה' הוא האלקים".

די קדושה פון ירושלים אין 'נפש'

דאָס זעלבע איז ביי דעם 'נפש' פונעם מענטש. דער מענטש איז צעטיילט אין אַסאַך חלקים און מדריגות. ער האָט די נידריגע מדריגות, די 'כלי עשיה', דאָס זענען די הענט און די פיס. אודאי קען מען דערמיט דינען דעם אויבערשטן, אָבער **אַזאַ עבודה איז נאָכנישט קיין שלימות, עס איז אַ 'חוץ לארץ'דיגע עבודה'**... מען קען נישט בלייבן ביי דעם ווייל דעמאָלט בלייבט מען אינדרויסן פון דעם בית המקדש.

דער רבוש"ע פרעגט דעם מענטש: "וואו איז דיין ירושלים?! פאַרוואָס ביזטו אַ חוץ לארץ'דיגער סאָרט איד?!"

דאַן איז דאָ די טיפערע און העכערע מדריגה אין דעם נפש האדם. **אין די נשמה פון יעדן איד איז דאָ אַ פינטל, וואָס דער נקודה הייסט די 'ירושלים' פון דער נשמה!** וויפיל טיפער ער גייט אַריין דערינען, ווערט ער זוכה זיין צו אָנרירן נאָך אַ טיפערע חלק פון דער 'ירושלים' פון זיין האַרץ, וואָס איז באמת אַ 'חלק אלקי ממעל'. אַזוי ווי עס שטייט אין די הייליגע ספרים.

ביים חורבן איז דער 'ירושלים שבנפש' אויך חרוב געוואָרן

ווען ס'איז געשען דער גרויסער חורבן איז אָט די נקודה פון דעם 'נפש' ליידער אויך חרוב געוואָרן. ווען אידן זענען פאַרטריבן געוואָרן פון ירושלים איז דאָס געווען אן אויסערליכע 'הסבר' צו דאָס וואָס איז געשען אינעווייניג אין זייער נפש! **אונזער 'ירושלים' פון אינעווייניג איז חרוב געוואָרן!**

די **גמרא** זאָגט דאך (תענית ה, א) אַז ס'איז פאַראַן אַ 'ירושלים של מעלה', וואָס געפינט זיך 'כנגד ירושלים של מטה' און איינס קען נישט ווערן געבויעט אָן די צווייטע. דאָס הייסט אַז די 'מקום' פון ירושלים איז נאָר איין בחינה פון ירושלים, ס'איז אויך דאָ נאָך טיפערע בחינות פון ירושלים וואָס דאַרפן אויפגעבויעט ווערן.

ב

ויצא מבת ציון כל הדרה; לאָמיר זיין 'ירושלים של מעלה'דיגע אידן

די עיקר נקודה פון ירושלים איז געווען אירע אידישע הערצער

ווען דער מקונן קלאָגט אויף ירושלים וואָס איז חרוב, רעדט מען נישט בלויז וועגן דעם מציאות'דיגן ירושלים פון 'מקום'; **מען רעדט וועגן אַ 'שטיק אידישע הארץ'!**

'ירושלים' איז נישט בלויז אַ גשמיות'דיגע שטאָט. ס'איז אַ 'בחינה', וואָס מען דאַרף גוט אָפּלערנען, כדי צו וויסן וויאַזוי צו דינען דעם אויבערשטן אויף אַ ירושלים'דיגער אופן! ווען אידישע קינדער דינען נישט דעם אויבערשטן אין דער בחינה פון ירושלים, דעמאָלט ווערט חרוב אַלעס, אויך די ירושלים פון 'מקום' ווערט חרוב.

דאָס זעלבע ווען אידן וועלן אויפבויען זייער אייגענע ירושלים, אין זייער נפש, דעמאָלט וועט צוריק אויפגעבויעט ווערן אויך די ירושלים פון 'מקום', במהרה בימינו!

די שיינקייט פון ירושלים איז אַ משל צו די אהבת ה' וואָס מען האָט דאַרט געשפּירט

ווען די פסוקים ברענגען אַרויס די שיינקייט פון ירושלים **איז דאָס אַ וועג צו אויסדרוקן די הרגשים פון אהבה וואָס איז דאָ צווישן אַ איד מיט'ן רבוש"ע.** נאָר היות מ'קען דאָך נישט באַשרייבן דעם מושג פון 'אהבה', ווייל ס'איז אַזאַ סאָרט זאַך 'שאינה תלויה בדבר', איינער וואָס האָט דאָס נאָכנישט געשפּירט קען מען אים דאָס נישט מסביר זיין, דעריבער רעדט מען מיט אַ משל, מען שילדערט די שיינקייט פון ירושלים. **פאַרוואָס איז ירושלים געווען אַזוי שיין? ווייל ס'איז געווען דאָרט חיצוניות'דיגע זאַכן? אודאי נישט! די שיינקייט פון דער שטאָט איז געווען די לויטערע הערצער פון אידן וואָס האָבן זיך דאָרט געדרייט!**

ווען אַ איד איז אָנגעקומען קיין ירושלים איז ער געוואָרן אַן אַנדערער סאָרט איד. ער האָט געוואוסט: "איך וויל קומען זיך ריינִיגן פאַר'ן באַשעפער, איך וויל מקריב זיין אַ קרבן ווייל איך וויל דורכדעם נענטער ווערן צום רבוש"ע און איך מיך מער נישט אַרומשלעפּן מיט מיינע פעקלעך... ס'איז מיר אַלעס ווערד, ווי שווער עס זאל נאר זיין, **אפילו איך האָב בזיונות ווען איך שלעפּ דעם 'קרבן חטאת', אַלעס איז כדאי, אבי איך זאָל זוכה זיין צו שפּירן אַז ס'איז דאָ אַ גאָט אויף דער וועלט**".

ווען אידן האָבן עולה רגל געווען קיין ירושלים האָבן זיי דאָרט געטראָפן דעם אויבערשטן. ווי חז"ל (חגיגה ב א) דרשנ'ן דעם פסוק: "**יִרְאֶה יֵרָאֶה - כדרך שבא לראות כך בא ליראות**". מען האָט דאָרט געלעבט אַ העכערע לעבן!

די שיינקייט פון דער שטאָט איז נישט געווען ווייל ס'איז געווען דאָרט שיינע גאַסן, און די מעלה פון 'רבתי עם' איז נישט אַז ס'איז געווען דאָרט אַסאַך מענטשן; ירושלים איז געווען אַזאַ פּראַכט צוליב די סאָרט דערהויבענע מענטשן וואָס זענען דאָרט געווען!

די דערהויבנקייט פון ירושלים האָט זיך איבערגעגאָסן אויף יעדן איינעם

הגה"צ רבי **נתן מאיר וואכטפויגל** זצ"ל (משגיח רוחני ביהמ"ד גבוה לעיקוואוד) פלעגט זאָגן אַז אַ איד דאַרף אַלעמאָל - און בפרט אין די טעג פון 'בין המצרים' - זיך פּרובירן צו פאַרשטעלן און מצייר זיין וויאַזוי ס'האָט אויסגעקוקט דאָס בית המקדש, די קרבנות, די שטאָט ירושלים. מען דאַרף זיך אַריינלייגן אין דעם מצב, כדי מען זאָל כאָטש אַביסל שפּירן וואָס עס פעלט אונז.

ווען אַ מענטש קומט אָן צו אַ גרויסע פאַרזאַמלונג, צווישן צענדליגער טויזנטער מענטשן, אָבער די אַלע מענטשן זענען פאַרביטערט און ברוגז צוליב אַ געוויסע סיבה; לדוגמא ס'איז אַן 'הפגנה' קעגן גזירות, וואָס וואו מען דרייט זיך נאר, זעט מען אַז מענטשן זענען בייז און בצער, וועט דער מענטש וואָס איז דאָ אָנגעקומען נישט ווערן יעצט דערהויבן און גוטמוטיג, ווייל נאַטירליך ווערט אַ מענטש איבערגענומען פון די סביבה וואו ער געפינט זיך.

אָבער וויאַזוי וועט זיין אַז אַ איד קומט אַן צווישן טויזנטער אידן וואָס זענען פריילך און דערהויבן? וועט ער דאַך אויטאָמאַטיש נאָכגעשלעפּט מיט דער שמחה.

מען קען נעמען אַ בלאַסע ביישפּיל פון וויאַזוי ס'קוקט אויס ל"ג בעומר אין מירון; איבעראַל וואו מען דרייט זיך נאר זעט מען פריילכע מענטשן. מענטשן וואָס זענען דערהויבן און זענען נאָנט צום

אויבערשטן. ווען אַ איד כאַפּט זיך אָן מיט נאָך צוויי אַזעלכע אידן וואָס טאַנצן, ווערט ער העכער! ער ווערט אויפגעהויבן צוזאַמען מיט זיי! ס'האָט נישט צוטון מיט די פּלאַץ, ס'האָט נישט צוטון ווי שיין די גאס איז, דער עיקר איז די אַטמאָספערע וואָס איז משפּיע אויף זיין האַרץ! **ווען ער טרעפט זיך צווישן דערהויבענע מענטשן, ווערט ער אליינס דערהויבן פּונקט ווי זיי. ער ווערט אַן אַנדערע סאָרט מענטש.**

ירושלים איז געווען אַ שטאָט וואו יעדער מענטש איז דערהויבן געוואָרן אויף זיין אופן; איינער האָט געגעסן **מעשר שני**- 'למען תלמד ליראה את ה' אלקיך'; דער צווייטער שלעפּט דעם **'קרבן חטאת'** ווייל ער וויל זיך רייניגן; אַ דריטער האָט איבערגעלאָזט אַלע זיינע פעלדער און איז געקומען צו גיין מיט אַביסל **'ביכורים'** פאַר'ן אויבערשטן; אן אַנדערער דרייט זיך מיט אַ **'קרבן תודה'** ווייל ער האָט קלאָר געזען דעם רבוש"ע, ער איז געווען אין אַ שווערע מצב, ער האָט געשריגן צום אויבערשטן און השי"ת האָט אים טאַקע געהאָלפן, יעצט קומט ער מקיים זיין דעם: "ויזבחו זבחי תודה ויספרו מעשיו ברנה".

די שטאָט איז געווען אַ שטאָט פון העכערקייט! א שטאָט פון כפרת עוונות! ס'איז געווען אַ רוחניות'דיגע פּלאַץ, ווי מען זאָגט אין דעם שיר של יום פון מאָנטאָג: "**גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלוקינו הר קדשו, יפה נוף משוש כל הארץ וגו' קרית מלך רב**".

עס פעלט אונז די הערצער פון ירושלים

אָט דאָס דאַרפן מיר גוט דערהערן: די עיקר אבילות אויף ירושלים איז נישט אַז מיר האָבן פאַרלוירן אַ גשמיות'דיגע שטאט! **די עיקר אבילות איז אַז מיר האָבן פאַרלוירן אַזאַ סארץ הארץ! און אַז ס'איז נישט דאָ די האַרץ, דאַן איז אויך נישט דאָ די שטאָט!** די גאַנצע שמחה און לעכטיגקייט פון ירושלים איז געקומען פון די מענטשן וואָס האָבן זיך דאָרט געדרייט! יעדער וואָס איז געווען אין ירושלים איז געווען דערהויבן, ווייל ווען מען איז דאָרט אָנגעקומען האָט מען געטראָפן אַ שטאָט פון קרבת אלקים.

נאָכ'ן גרויסן חורבן קלאָגט דער נביא "איכה ישב בדד", ירושלים זיצט אליינס. **טעכניש קען מען טאַקע גיין קיין ירושלים, אָבער וואו זענען די הערצער פון ירושלים?!** וואו זענען די סאָרט מענטשן וואָס זענען דאָרט געווען אין אירע שיינע צייטן?!

ווען מיר האָבן פאַרלוירן דעם בית המקדש און די קרבנות, האָבן מיר פאַרלוירן דעם איד! **נישט בלויז האָבן מיר נישט די קרבנות נאר מיר האָבן אויך נישט די 'תוצאה' פון די קרבנות!** נישט בלויז האָבן מיר פאַרלוירן דאָס 'עולה רגל' זיין, נאר מיר האָבן פאַרלוירן דער סאָרט איד וואָס קוקט אויס אַנדערש ווען ער האָט 'עולה לרגל געווען! זיין אידישקייט איז דעמאָלט געוואָרן לעבעדיג, ס'איז געוואָרן אן עכטע מציאות, ער האָט געלעבט און זיך געקאָכט מיט'ן אויבערשטן און אַלע אַנדערע זאַכן האָט ער אָנגעקוקט ווי נאַרישקייטן.

ווען אַזאַ סאָרט איד האָט געהאַט סיי וועלכע שוועריגקייט האָט ער געזאָגט מיט אַ פּשטות: "איך וועל באַלד גיין רעדן מיט'ן באַשעפער און לאָמיר זען וואָס ער וועט ענטפערן". ווען אַ חבר וואָלט אים מציע געווען צו טון אַנדערע סאָרט שתדלנות, אָדער צו באַשולדיגן דעם אָדער יענעם, וואָלט ער אים אָנגעקוקט מיט וואונדער: "**פאַרוואָס רעדסטו אַזעלכע שטותים?! ביזט אפשר נישט גוט געשלאָפן די נאַכט?! קום לאָמיר גיין צום בית המקדש, רעדן צום רבוש"ע און ער וועט זיכער אַלעס מסדר זיין**".

אין בית המקדש זענען אידישע הערצער אויסגעוואַשן געוואָרן. מען איז געוואָרן ריין און לויטער. דער גאַנצער מענטש, מיט אַלע זיינע רמ"ח אברים און שס"ה גידים, האָט געברענט מיט אַ נאַטירליכע אידישקייט, און יעדע שוועריגקייט אָדער פּראָבלעם איז געווען פאַר אים אַן עצה און אַ מהלך, וויאַזוי צו נתקרב ווערן צום באַשעפער דורכדעם!

די אָפּטייטש פון אַ ירושלים של מעלה'דיגער איד

באמת דאַרף טאַקע יעדער איד זיין אַ 'ירושלים'דיגער איד'. דער אויסדרוק האָט דאָך אַזאַ עומק, **מיר האָבן ליידער פאַרלוירן די הבנה וואָס איז דאָס טייטש אַ 'ירושלים של מעלה'דיגער איד'.**

אַזוי ווי היינט איז דאָ אַזאַ מושג ווי אַ 'פּאַרצייטישער חסידי'שער איד', אַ איד וואָס האָט זיך נאָך געווייקט ביי ערליכע אידן פון דעם פריערדיגן דור. - אַסאַך מער פון דעם איז דער אמת'ער 'ירושלים'ער איד'! ס'איז נישט די סאָרט בגד, ס'איז נישט די וועג פון רעדן, און ס'איז נישט צי ער האָט אַ קליינע אָדער אַ גרויסע דירה; **זיין האַרץ איז אַ ירושלים'ער האַרץ!** יעדער האָט דאָך אַ 'ירושלים' אין זיין נשמה, און דער רבוש"ע פרעגט דעם מענטש: "וואו איז דיין ירושלים?! פאַרוואָס ביזטו אַ חוץ לארץ'דיגער סאָרט איד?!"

ליידער, ווען אידן האָבן פאַרלוירן זייער ירושלים פון האַרץ, זענען זיי אויך פאַרטריבן געוואָרן פון דער שטאָט ירושלים, **ווייל אין דער שטאָט ירושלים של מטה קען מען נישט וואוינען אַזוי חוץ לארץ'דיג, מען דאַרף דאָרט לעבן ווי אַ בית המקדש'דיגער סאָרט איד.** דאָס וויל דער אויבערשטער פון אונז, ווייל דאָס הייסט אַן אמת'ער איד!

ג

שאו אליו כפיך; די קרבת אלקים פון אַ ירושלים'ער הארץ איז דאָס בעסטע זאַך אויף דער וועלט

דער ירושלים'ער סאָרט איד נוצט אויס זיינע פּראָבלעמען צו דאַווענען בעסער

לאָמיר אַביסל פאַרברייטערן די נקודה:

ווי מען האָט אָנגעהויבן, האָט דער רבוש"ע באַשאַפן די וועלט מיט אַסאַך סאָרט פּלעצער, וואָס יעדע פּלאַץ איז אַ העכערע מדריגה: חוץ לארץ, ארץ ישראל, ירושלים, הר הבית א.א.וו.

דער אויבערשטער האָט אונז דערמיט געוואָלט ווייזן וואָס עס שפּילט זיך אין דער נשמה פון יעדן איד. **יעדע איינציגע נשמה האָט די אַלע 'עשר קדושות'!** און דער רבוש"ע בעט פון אונז: "זייט נישט אַזעלכע סאָרט אידן, וואָס זייער אידישקייט איז בלויז חיצוניות'דיג. כ'האָב יאָ געטון, כ'האָב נישט געטון, כ'האָב יוצא געווען, כ'האָב נישט יוצא געווען, דאָס איז אַ גלות'דיגע סאָרט לעבן!".

אַזאַ סאָרט איד שפּירט נישט קיין נאָענטקייט צום אויבערשטן. ווען אַזאַ סאָרט מענטש טרעפט זיך אין אַ פּראָבלעם, צ.ב.ש. ער מוטשעט זיך מיט אַ שידוך, ווייסט ער נישט וואו דער רבוש"ע געפינט זיך דאָ. ער פאַרשטייט נישט אַז די שווערע מצב קען אים גאָר העלפן צו דאַווענען בעסער!

ווידעראום אַן אמת'ער איד, אַ ירושלים'דיגער איד, וועט הנאה האָבן אַז ס'איז אים יעצט אונטערגעקומען אַ שטיקל שוועריגקייט, ווייל יעצט שפּירט ער אַז ער קען גיין דאַווענען מיט אַ ריכטיגע צעבראָכנקייט, כעני בפתח. ער וועט זאָגן: "**אָה, יעצט האָב איך מיט וואָס צוצוגיין צום דאַווענען, יעצט זעה איך שוין גוט אַז כ'קען גאָרנישט אליינס מיט מיינע אייגענע כוחות, נאר דער רבוש"ע קען מיך העלפן**". דאָס איז אַן אמת'ער איד!

די תענוג פון אַן אמת'ע אידישע הארץ

אַזאַ איד וועט נישט האָבן קיין נסיון צו רעדן וועגן אַנדערע, ווייל ער וועט געדענקן אַז אַמאָל האָט ער געטון די נאַרישקייט און נאָכדעם האָט ער נישט געקענט דאַווענען געהעריגב. **ער וויל נישט מוותר זיין אויף דעם קרבת אלקים פאר אַביסל לשון הרע!** ער וויל קענען זאָגן - בלשון נוכח: "ברוך. אתה. ה'." מיט אַ נאָענטקייט! ער וויל האָבן די הרגשה אַז ער האָט נישט קיין שום עצה, קיין שום שכל, ער

ב. ראה מה שכתוב בספה"ק 'בית אהרן' ליקוטים מאבי המחבר הרה"ק ר' אשר מסטאלין בן ר' אהרן הגדול מקארלין זי"ע: כשאדם מדבר לפני המלך על בניו בוודאי דוחפין אותו מפלטין כך כשאדם מדבר חס ושלום להי"ר על שום ישראל הגם במחשבה ר"ל.

קען נאר בעטן "אתה חונן לאדם דעת"! ער וויל זאָגן די ווערטער "השיבנו אבינו", און זיך בעטן: העלף מיך תשובה טון, דער יצר הרע לויפט מיך נאָך, איך בין ווייט פון דיר טאַטע, ראַטעווע מיך!

דער אמת'ער איד האָט אַלעמאָל די הרגשה אַז אויב דער אויבערשטער גייט אים נישט העלפן דעמאָלט איז ער פאַרלוירן. דערפאַר ווען ער שטעלט זיך דאַווענען אויף זיינע פּראָבלעמען פאַרוואַנדלט ער דאָס צו אַזאַ קרבת אלקים! ער כאַפּט זיך אָן אין השי"ת און ער זאָגט: "העלף מיר! אינדרויסן וואַרט מיר אַזאַ סאָרט נסיון און אַן אַנדערע סאָרט נסיון, איך וויל לעבן מיט דיך!".

דער רצון ה' איז אַז אידישע קינדער זאָלן זיך אַרומדרייען מיט אַזעלכע ירושלים'ער הערצער! דאָס איז דאך אַזאַ אמת'ע לעבן, ס'איז אַזאַ תענוג נפלא, אַז דער מענטש וועט אפילו נישט האָבן קיין נסיון צו טון זאַכן וואָס וועלן אים דערווייטערן פון השי"ת, ווייל ער וויל נישט מוותר זיין אויף די תענוג פון קרבת אלקים!

"אָבער ס'האָט זיך געלוינט"...

עס איז געווען אידן וואָס האָבן נאָך געדענקט די מעשה, אַז ביי די ביטערע מלחמה, ווען ס'איז ליידער נתקיים געוואָרן אַלע פּסוקים פון די תוכחה און מען האָט געזען צו וואָס פאַראַ שרעקליכע שפלות דער 'עולם הזה' קען אָנקומען. איז דאָרט געווען אַ איד אין לאגער, וואָס האָט געטראָפן איין בלעטל פון אַ סידור. דער איד האָט זיך ממש מחיי' געווען מיט דעם בלעטל, דאָס האָט ער אַלעמאָל אָנגעכאַפּט און מיט דעם האָט ער געשפּירט אַז ער איז נאָנט צום באַשעפער.

אָבער ער האָט נישט געהאַט וואו צו באַהאַלטן דעם בלעטל, ווייל די געשטרייפטע קליידער וואָס די רשעים האָבן געגעבן האָט נישט געהאַט קיין טאַשן. האָט דער איד אַריינגעשטופּט דעם בלעטל אין דעם 'גומי' וואָס האָט אָנגעהאַלטן זיינע הויזן, אונטער דעם העמד, און ער האָט טאַקע שטענדיג געהאַלטן דאָס בלעטל נעבן זיך.

יעדעס מאָל ווען ער האָט געהאַט אַ שווערע מינוט, האָט ער זיך משתשע געווען מיט דעם בלעטל פון אַ סידור. דאָס איז ממש געווען זיין חיות. (דער אמת איז דאך אַז אין אַזעלכע מצבים, ווען דער מענטש זעהט בחוש אַז ער איז גאָרנישט, קען ער זוכה זיין צו אַ מורא'דיגע קרבת אלקים, אויב ער נעמט אַוועק דעם חלק פון 'טינא שבלב', ער האָט חלילה נישט קיין טענות און ער איז זיך אינגאַנצן מבטל פאַר'ן באַשעפער, דעמאָלט קען מען באַקומען אַ געוואַלדיגע נאָנטקייט צו השי"ת).

ליידער האָט אַמאָל פּאַסירט, אַז ווען די לאַגער אידן זענען געשטאַנען לאַנגע שעות ביי אן 'אַפּעל', וואו מען האָט געציילט אַלעמען, האָט געבלאָזן אַ ווינטל און זיין העמד האָט זיך אַביסל אויפגעהויבן. דער רשע האָט באַמערקט אַז עס באַהאַלט זיך דאָרט אַ צעטל, האָט ער אָנגעהויבן שלאָגן און שטויסן דעם איד מכות רצח מיט אַ געפערליכע אכזריות, דער איד איז נעבעך געבליבן ליגן אויף דער ערד פאַרבלוטיגט און צעשלאָגן ממש מיט דאָס לעצטע ביסל חיות.

ענדליך, נאָכדעם וואָס דער רשע האָט זיך

פאַר'ן דאַווענען איז דאָ עפּעס אַ נייעס'ל אָדער אַ שטות וואָס וויל אים אַוועקשלעפּן, וועט ער ניטאָמאָל ווילן הערן!

באַרואיגט און האָט אים דאָרט געלאָזט ליגן, זענען צוגעגאַנגען עטליכע אידן אים העלפן אויפשטיין. ס'איז אים נעבעך גערינען בלוט פון מויל אָבער די אידן האָבן געהערט אַז ער זאָגט עפּעס, האָבן זיי זיך צוגעבויגן און געהערט ווי ער זאָגט: "אָבער עס האָט זיך געלוינט"...

וויפיל 'ירושלים' ליגט אין אַזאַ סאָרט מימרא?! וויפיל אמת'ע 'איד' ליגט אין אַזעלכע ווערטער?!

דער איד האָט געהאַט אַזעלכע יסורים, קוים וואָס ער האָט געלעבט, אָבער דער תענוג פון די נשמה וואָס איז נאָנט צום רבוש"ע איז געווען אַזוי שטאַרק אַז ער האָט געהאַט די הרגשה: **"איך האָב טאַקע געכאַפּט קלעפּ, אָבער איך האָב דאך געהאַט אַזאַ מין נאָנטקייט צום אויבערשטן, ס'האָט זיך געלוינט!".**

אידישקייט איז אויסגעשטעלט אַז יעדער איד זאָל קענען זאָגן אַזאַ סאָרט מימרא! אויב אַ איד וואָלט געשפּירט די קרבת אלקים וואָס דער אויבערשטער האָט אַריינגעלייגט אין 'תורה', אין 'תפלה', אין 'אמונה ובטחון', אין 'יראת שמים', וואָלט ער געבליבן שטאַרק, אפילו אויב אַלע 'רוחות שבעולם' וואָלט געבלאָזן אויף אים! ביי אַלע שוועריגקייטן און צער וואָס ער גייט אַריבער וואָלט ער געהאַט די הרגשה פון: **"אָבער ס'האָט זיך געלוינט"!** איך גיי נישט אָפּלאָזן דעם אויבערשטן, ווייל די תענוג פון קרבת אלקים איז אַסאַך שטאַרקער פון אַלעם! און אויב דאָס איז די פּרייז וואָס איך דאַרף צאָלן דערפאַר, בין איך מסכים בסדר גמור!

ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום

אודאי דינען מיר נישט דעם באַשעפער צוליב חשבונות, ווייל עס לוינט זיך בעסער אַזוי... אָבער מען דאַרף וויסן דעם אמת וואָס עס שטייט אין דער תורה, אַז אַ איד וואָס פאָלגט דעם רצון ה', **וועט ער שפּירן אַזאַ תענוג און אַזאַ נאָנטקייט צום רבוש"ע אַז ער וועט האָבן די גרעסטע תענוג אויף דער וועלט!** דאָס איז אמת לאמיתו היינטיגע צייטן פּונקט ווי אַמאָל - זאת התורה לא תהא מוחלפת!

אויך 'בימינו אלה' איז פאַרהאַן אָן קיין שיעור אידן וואָס ליידן שווערע ביטערע יסורים, יסורי הגוף און יסורי הנפש, **אָבער זיי שטראַלן! זיי לעבן מיט אַ קרבת אלקים! זיי שפּירן דעם גן עדן אויף דער וועלט!** יאָ, ס'איז דאָ אַזעלכע אידן, נישט איינס, נישט צען און נישט צוואָנציג. דער רבוש"ע האָט זיך זיינע אידן אויף דער וועלט, און **ער וויל אַז מיר אַלע זאלן לעבן אַזוי!**

איינמאָל מ'שפּירט דעם תענוג וועט מען דאָס נישט פאַרלירן פאר אַ נאַרישע נסיון

די גאַנצע תורה און אַלע מצוות זענען בסך הכל 'עצות', וויאַזוי דער איד קען זוכה זיין צו אַן אמת'ע נאָנטקייט צו השי"ת. די קומענדיגע מאָל וואָס עס וועט אים אונטערקומען אַ נסיון פון עפּעס אַ תאוה'לע, וועט ער נישט וועלן נכשל ווערן, **ווייל ס'איז אים פּשוט נישט כדאי צו פאַרלירן די תענוג פון קרבת אלקים!** ער האָט דאָך שוין געשפּירט אַ טעם פון אַ שבת! ער האָט שוין טועם געווען דעם טעם פון אַן אמת'ע הרהור תשובה! ער האָט שוין אַמאָל געלאָזט אַ טרער פון דעם תענוג פון קרבת אלקים! **ער וויל דאָס נישט אַוועקגעבן!**

דאָס האָט דער אויבערשטער געוואָלט, אַז די 'תורה' זאל אַזוי שטאַרק אויסוואַשן די נשמה אַז דער מענטש זאל שפּירן אַז די גרעסטע זאַך וואס ער קען פאַרלירן איז זיין קרבת אלקים! **אַזאַ מענטש וועט טראַכטן צו זיך: "לאָמיר שוין זאָגן אַז מ'קען טרעפן אַ היתר, אָבער איך וועל שוין נישט שפּירן דעם טעם אין אַ שבת**, איך וועל שוין נישט האָבן מיין קרבת אלקים"!

איך קען שוין גוט מיין יצר הרע...

אין אַמעריקע האָט געוואוינט אַ פאַרצייטישער געהויבענער איד, הרה"ח רבי **ניסן פּילטשיק** זצ"ל. ער האָט געהאַט אַ קפּידה אַז איידער ס'איז געקומען דער יום טוב פּסח, האָט ער געאַרבעט זייער שווער צו מבער זיין ממש יעדע ברעקל פון אַ חשש חמץ. אפילו די גרויסע ספרים שאַפּע, וואָס איז זייער שווער צו רוקן פון פּלאַץ, האָט ער איבערגעדרייט און זיכער געמאַכט אַז ס'ליגט נישט דאָרט באַהאַלטן עפּעס אַ ברעקל.

אויף די עלטערע יאָרן האָט מען אים געפרעגט פאַרוואָס ער טוט דאָס, על פי הלכה פעלט דאך עס נישט אויס. ס'איז לכל הדעות "אין ראוי לאכילת כלב", און ס'האָט אַ דין פון "נפלה עליו מפולת", אויב אַזוי האָט עס דאָך נישט קיין שום פּשט צו מאַכן אַזאַ איבערקערעניש.

האָט ר' ניסן געזאָגט: "איך ווייס זייער גוט די הלכה אָבער קען שוין מיין יצר הרע... ווען איך וועל זיצן ביים דערהויבענעם סדר נאַכט, וועט ער

אינמיטן אָנקומען און מיך זאָגן, יאָ, דו קאכסט זיך אַזוי מיט אַ הלל, אָבער אין דעם צימער וואו דו זיצט איז דאָ חמץ אונטער די שאַפּע... איך קען איט גוט... אַזוי וועט ער טון מיט מיר... ס'איז מיר נישט כדאי זיינע מיטשעטשינש, נעם איך אַרויס יעדעס ברעקל חמץ און פאַרטיג..."

וויאַזוי אַ פּשוט'ער תפלת שחרית קען אויסקוקן

ממש אַזוי האָט דער אויבערשטער געוואָלט אַז אַ איד זאָל לעבן אַלעמאָל! דער רבוש"ע וויל אַז אונזער אידישקייט זאָל אָנהויבן לעבן!

אַן אמת'ע איד גרייט זיך אַזוי צו יעדע 'תפלת שחרית' אפילו פון אַ וואָכנדיגע טאָג, **ווייל ער ווייסט וואָס פאַראַ קרבת אלקים ער קען באַקומען דערפון!** ער מאַכט אַ ריכטיגע הכנה צום דאַווענען, ער טוט תשובה, ער זאָגט קרבנות מיט דער כוונה אַז ער דאַרף אליינס האָבן אַ כפרה, באמת וואָלט מען אים געדאַרפט שעכטן נאר די קרבנות זענען מכפר. - דאָס איז געווען די הרגשה פון די אידן וואָס האָבן זיך געדרייט אין ירושלים, זיי האָבן נישט געוואָלט חלילה האָבן אויף זיין קיין שום עבירה. ס'איז געווען אַ שטאָט פון מסירת נפש!

אַזאַ איד וועט צוגיין צו 'פסוקי דזמרה', ווייל ער וויל זאָגן שירות ותשבחות פאַר'ן באַשעפער. דערנאָך וועט ער זאָגן 'שירת הים' וואָס פאַרשניידט אַלע קליפות. נאָכדעם וועט ער זיך אויסווייינען ביי 'אהבת עולם', און אויב ער שפירט אַז ער איז ווייט פון השי"ת, וועט ער זיך נאָכמער בעטן: "והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותך". אויב האָט ער שלעכטע נאַטורן וואָס ער קען זיך נישט אָפּשאָקלען דערפון וועט ער מתפלל זיין מעומק הלב: "ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך".

דער איד הייבט אָן שפּירן פון טאָג צו טאָג אַז דאָס דאַווענען איז אַ מורא'דיגע תענוג... ער קען נישט מוותר זיין דערויף אפילו פאר 'כל חללי דעלמא'!

אויב מאָרגן וועט אים אונטערקומען אַז פאַר'ן דאַווענען איז דאָ עפּעס אַ נייעס'ל אָדער אַ שטות וואָס וויל אים אָפּשלעפּן, וועט ער ניטאָמאָל ווילן הערן! אפילו ער איז אַ מענטש וואָס האָט געוועונליך ליב פרישע נייעס, אָבער יעצט וויל ער נישט חרוב מאַכן די געשמאַק וואָס ער האָט געהאַט נעכטן, און צוויי טעג צוריק, פון זיין גוטן דאַווענען.

אַן איינפאַכע 'תפלת מנחה' קען אויך ברענגען אַ נאָענטקייט צום אויבערשטן

ווען אַ איד וועט ממשיך זיין אויף דעם סאָרט מהלך, וועט דאָס אָנהויבן געשען אויך איידער 'תפלת מנחה' און איידער 'מעריב'. **ער וועט אָנהויבן כאַפּן אַז אַ 'מנחה' קען אויך זיין אַ תפלה וואָס ברענגט אַ קרבת אלקים!** עס מוז נישט זיין קיין טרוקענע זאַך, ס'קען זיין אַ שטיק חיות! ווער האָט געזאָגט אַז נישט?!

אין דער שטאָט ירושלים איז דאָך געווען אַ 'תמיד של בין הערבים', **און אויב אַזוי האָט די אידישע נשמה אויך אַן אייגענע 'תמיד של בין הערבים'!** ווען ס'קומט פאַר'ן דאַווענען מנחה איז ער זיך מיישב, אויב האָט ער געטון עפּעס היינט וואָס האָט נישט געטויגט; אפשר האָט ער גערעדט עפּעס וואָס מ'דאַרף נישט רעדן, אפשר האָט ער געקוקט וואָס מ'דאַרף נישט קוקן.

פאַר'ן דאַווענען מנחה וויל ער שוין נישט רעדן קיין נאַרישקייטן, כדי ער זאָל נישט פאַרלירן דעם גוטן טעם פון אַ תפלה. ווען אַ חבר הייבט אָן שמועסן מיט אים זאָגט ער: **"כ'קען נישט יעצט רעדן, כ'דאַרף צוגיין ערגעץ און איך דאַרף זיך מיישב זיין פאַרדעם"... דאָס איז אמת'ע אידישקייט!** דער רבוש"ע וויל אַזאַ אידישקייט!

ד

זכרה ירושלים ימי עניה; מיר בענקן זיך צו די פּנימיות'דיגע ירושלים פון אידישע נפשות

ווען די נשמה איז שוואַך דעמאָלט געווינט דער 'גוף' די מלחמה

די שטאָט ירושלים איז ליידער חרוב געוואָרן ביים 'חורבן בית ראשון', ווייל אידן זענען געוואָרן נאָכגעשלעפּט נאָך די האַרבסטע עבירות, ע"ז גילוי עריות און שפיכת דמים. ווידעראום דער 'חורבן בית שני' איז געווען צוליב שנאת חנם, ווייל כביכול דער רבוש"ע זאָגט: "אויב ענק ווערן צוגעצויגן נאָך אַזעלכע זאַכן, איז אַ סימן אַז ירושלים איז חרוב געוואָרן אין ענקער האַרץ!".

די עבירות זענען אַ 'סימן' אַז די אינערליכע ירושלים פון דעם 'נפש האדם' איז נעבעך חרוב! ווייל פאַרוואָס רעדן בכלל די סאָרט זאַכן צום מענטש?!

מילא דאָס אַז דער גוף וויל דאָס פאַרשטייט מען, ווייל דער גוף ווערט צוגעצויגן אויטאָמאַטיש צו אַזעלכע מעשים. אָבער **פאַרוואָס איז די נשמה נישט געווען גענוג שטאַרק געבויעט צו באַרואיגן דעם גוף?!**

די פלאַן פון די תורה איז נישט געווען אַז ס'זאָל בכלל נישט זיין קיין גוף... ס'איז דאָ אַ גוף, און דער גוף איז שטאַרק, ער פאָדערט דאָס זייניגע יעדן טאָג פונדאָסניי; ער וויל דאָס און ער פאַרלאַנגט יענס, ער ווערט אין כעס, ער האָט שאיפות זיך צו בויען זיין כבוד, א.א.וו. **אַלעס אמת ויציב! אָבער דער רבוש"ע האָט דיך געגעבן אַ תורה און מצוות!** דער רבוש"ע האָט דיך געגעבן אַ נשמה! אַז דו זאָלסט אַריינלייגן דאָרט אַזעלכע וואַרימע זאַכן, אַזעלכע ליכטיגע זאַכן, אַזעלכע אמת'ע זאַכן!

ווען דו וואָלסט געווען נאָנט צום אויבערשטן וואָלסטו קיינמאָל נישט גערעדט אַזוי, וואָלסט קיינמאָל נישט געטון אַזעלכע סאָרט זאַכן! די גאַנצע סיבה פאַרוואָס דער מענטש האָט נישט געקענט ביישטיין די נסיונות, איז ווייבאַלד ער האָט נישט געהאַט קיין ירושלים אינעווייניג אין האַרץ!

שיהא שם שמים שגור בפיו; לעבן מיט'ן באַשעפער

ליידער קען מען זען ווי מענטשן פאַרצילן אליינס זייערע דרגות אין עבודת ה'. ס'איז אפשר אומאַנגענעם צו דערמאַנען אָבער מ'דאַרף זאָגן דעם אמת ווייל נאר אַזוי קען מען שטייגן. ס'איז גענוג צו רעדן פינף מינוט מיט אַ מענטש מיט זאַכן פון 'מילי דעלמא' צו זען אויב ער לעבט אין 'ירושלים', אָדער אויב ער לעבט אין אַ וועלט וואָס איז אָפּגעריסן פון השי"ת. קען זיין ער לערנט אפילו זיינע שיעורים ווייל אַזוי קומט אים אויס גוט, מען מיינט חלילה נישט צו מזלזל זיין, אָבער **וואו איז זיין 'ירושלים'?!** וויאַזוי קען זיין אַז ער רעדט אַזוי לאַנג פון אַן ענין און ער דערמאַנט נישט אפילו איין מאָל דעם אויבערשטן?!

ס'איז דאָ מעשיות וויאַזוי צדיקים האָבן מעורר געווען אידן: "דו רעדסט און רעדסט און כ'הער נישט זאָלסט דערמאַנען דעם באַשעפער'ס נאָמען". צדיקים האָבן דאָס גלייך באַמערקט אָבער מען דאַרף נישט זיין קיין צדיק דערפאַר. **דער מענטש רעדט מיט אַן אייפער איבער אַלץ און אַלעם און הערשט ביים סוף, אַלס אַ קאָמפּאָט, וואַרפט ער אַריין: "דער אויבערשטער וועט העלפן"...** מען זעט קלאָר אין דעם וועג וויאַזוי ער קאָכט זיך, וויאַזוי ער ווערט איבערגענומען פון דער זאַך, אַז **ער האָט נאָכנישט געטראָפן דעם באַשעפער היינט.**

ווען ער וואָלט געדאַווענט מנחה ריכטיג וואָלט ער נישט גערעדט אַזוי, ווייל ער האָט דאָך געזען דעם אויבערשטן פינף מינוט צוריק!

ווען אַ איד לעבט מיט אַ קרבת אלקים, **ווערט צוביסלעך געטוישט זיין גאַנצע וועג פון רעדן.** ער הייבט אָן באמת גלייבן אין אויבערשטן, ווייל דאָס דאַווענען בויעט אים אויף זיין אמונה און בטחון. דאָס דאַווענען דערמאַנט איינמאָל און נאָכאַמאָל אַז 'כוחי ועוצם ידי' איז גאָרנישט! **די מעשה איז נישט געשען ווייל יענער האָט געזאָגט אָדער ווייל יענער האָט געטון, שטותים! אַלעס האָט דער אויבערשטער געמאַכט!**

ירושלים בויט מען נישט מיט'ן כח הזרוע נאר מיט ריינע אידישע נפשות

ירמיה הנביא איז מקונן: "איכה ישבה בדד...

"ויצא מבת ציון כל הדרה". לכאורה קען מען דאָך צוריק אנפולן ירושלים מיט מענטשן און מיט שיינע גאַסן?! די תשובה דערויף איז אַז **מען וועט גאָרנישט אויפטון!** מען וועט גאָרנישט האָבן דערפון! מען דאַרף קודם אויפבויען די 'ירושלים של מעלה' פון די אידישע נשמה, און בלויז נאָכדעם קען מען אויפבויען די 'ירושלים של מטה' פון 'מקום'. **מיר דאַרפן קודם ווערן אַזעלכע סאָרט אידן, ירושלים'דיגע אידן, דעמאָלט וועט שוין ממילא אויפגעבויעט ווערן די שטאָט ירושלים!**

מיר ווייסן וואָס חכמינו ז"ל זאָגן (כתובות קיא א), אַז דער רבוש"ע האָט באַשוואוירן אידישע קינדער מיט די 'שלש שבועות'. **ס'איז דאָ האַרבע שבועות - 'השבעתי אתכם בנות ירושלים' - אַז מען זאָל נישט אליינס אַרויפגיין 'בחומה' קיין ארץ ישראל.**

דאָ ליגט אַ טיפע נקודה! דער אויבערשטער זאָגט פאר אידן: **"דאָס איז די פּראָבלעם?! אַז די גשמיות'דיגע ירושלים איז נישט אויפגעבויעט?! די פּראָבלעם איז דיין האַרץ! ירושלים בויעט מען נישט בכח הזרוע, נאר מיט'ן כח פון אידישע הערצער!**

אַזוי האָבן צדיקים געטייטשט דעם פסוק (תהלים קמז ג): "בונה ירושלים ה'... הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם", אַז **די 'שברון לב' פון אַ איד, די אמת'ע געזונטע קרעכץ פון אַ אידישע האַרץ, דאָס בויעט ירושלים!** ווייל אַז דו האסט געבויעט דיין אייגענע ירושלים אין דיין 'נפש', וועט דער אויבערשטער בויען אויך די ירושלים אין 'מקום'.

יעדער איד דאַרף האָבן אַ 'דוד המלך' אין זיין אייגענע ירושלים

אין אַלע פסוקים פון דער תורה ווייסן מיר דעם כלל אַז יעדע זאַך האָט אַ פשוט'ע טייטש און ס'האָט אויך מער טיפערע און פנימיות'דיגע טייטשן - וואָס די ספרים הק' זענען מפרש. מגילת איכה איז דאָך אויך אַ חלק פון תנ"ך, און פונקט ווי אַלע אַנדערע פסוקים אין תורה נביאים כתובים, האָט דאָ יעדע וואָרט אַ טיפערע באַדייט. דעריבער, ווען ס'שטייט אין 'מגילת איכה' דאָס וואָרט 'ירושלים', רעדט מען פון די פנימיות'דיגע 'ירושלים'!

> ס'איז דאָ האַרבע שבועות - 'השבעתי אתכם בנות ירושלים' - אַז מען זאָל נישט אליינס אַרויפגיין 'בחומה' קיין ארץ ישראל.

מען זעט די זעלבע זאַך אויך ביי שמונה עשרה, אַז די אנשי כנסת הגדולה האָבן קובע געווען אַן עקסטערע ספּעציעלע ברכה פאר 'ירושלים'. הגם ס'איז דאָ אַנדערע ברכות וואו מען בעט פאר די גאולה, נאר **אידישע קינדער בעטן אויף 'ירושלים', ווייל די אידישע האַרץ דאַרף האָבן די קדושה פון 'ירושלים'!**

פאַרדעם דערמאָנט מען אויך ביי דער ברכה פון ירושלים אַז: 'וכסא דוד עבדך מהרה לתוכה תכין'; מיר ווילן דוקא האָבן אַזאַ הארץ וואו דוד המלך געפינט זיך דאָרט. דעמאָלט איז עס ירושלים און אַז נישט איז דאָס נישט קיין ירושלים! **מיר בעטן אַז דאָס תהלים'ל פון דוד המלך זאָל זיין איינגעקריצט ביי אונז אין האַרץ** - דוד המלך רעדט דאָך צום רבוש"ע מיט אַזאַ פשטות, מיט אַזאַ אמת'דיקייט און מיט אַזאַ אהבה און ביטול, **אַזאַ סאָרט ירושלים ווילן מיר האָבן!**

דער חילוק צווישן די ברכות פון 'ולירושלים עירך' און 'את צמח דוד'

ס'איז דאָ אַ באַזונדערע ברכה פון 'את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח', אין יענע ברכה בעט מען אויף 'מלכות בית דוד'. ווידעראום אין דער ברכה פון 'ולירושלים', דערמאַנט מען טאַקע דוד המלך, אָבער מען רעדט יעצט וועגן ירושלים! ווייל כדי אַז ירושלים זאָל זיין ירושלים, דאַרף דוד המלך דאָרט זיין!

אונזער האַרץ דאַרף האָבן דעם ביטול פון דוד המלך אַז: **"כ'קען גאָרנישט אליינס, בלויז דער אויבערשטער קען מיך העלפן און ער וועט מיך העלפן"**. - דאָס ווערט אנגערופן בונה ירושלים ה'! אַזוי ווערט אַ איד צוריק נאָענט צום רבוש"ע און ער בויעט אויף די ירושלים פון זיין נפש!

שמירת עינים

תנה בני לבך לי ועיניך:

אַז מען האָט 'אמונה' האָט מען 'שמירת עינים'

יום שני משפטים, כ"ו שבט, תשפ"א

א

כל מצותך אמונה; יעדע מצוה איז אן 'עצה' פאר 'אמונה'

עצות פאר אמונה

איינס פון די גרויסע תפקידים וואָס ליגט אויף אַ איד, איז צו אויפזוכן און געפינען ביי יעדע פון די תרי"ג מצוות, וויאַזוי איז דאָס אַן עצה און אַ וועג צו באַקומען מער אמונה! דער **זוהר הק'** זאָגט דאָך אין פרשת תרומה אַז אַלע מצוות אין דער תורה, סיי מצוות עשה און סיי מצות לא תעשה, זענען 'עצות' וויאַזוי אַ מענטש קען ווערן נאָענטער צו השי"ת און ווערן שטאַרקער מיט אמונה.

במילא ליגט דאָך אויף אונז אַ פליכט צו חוקר ודורש זיין ביי יעדע מצוה: וויאַזוי איז דאָס אַן עצה פאר אמונה און וויאַזוי קען דאָס אונז מער מקרב זיין צום אויבערשטן.

'קדושה' באַדייט אַז מען איז מיוחד צום אויבערשטן

ווען מען רעדט פון דעם לאו פון "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" איז דאָך לכאורה גאַנץ קלאָר וויאַזוי דאָס איז מקרב דעם מענטש צום אויבערשטן, ווייל דער פסוק זאָגט אונז שוין: **"למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים"**. דאָס וואָרט 'קדושים' איז טייטש אַז מען איז אָפּגעשיידט פון אַלעס און מען האָט בלויז איין זאַך. אַזוי זאָגט **תוספות** (קידושין ב, ב) אויף די ווערטער 'הרי את מקודשת לי' אַז דער טערמין פון 'קדושה' באַדייט: 'אָפּגעזונדערט פון אַלעס און מיוחד בלויז פאר איינעם'.

קומט דאָך אויס אַז די כוונה פון דעם פסוק 'והייתם קדושים' איז אַז ווען אַ איד גיט אַכט אויף זיינע אויגן, ער שיידט זיך אָפּ פון אומריכטיגע זאַכן, ער נעמט נישט זיין חיות פון דברים אסורים,

וועט ער אויטאָמאַטיש באַקומען זיין גאַנצע חיות פון דעם אויבערשטן. ער וועט יונק זיין פון דעם רבוש"ע זיין גאַנצע הנאה, זיין תענוג און זיין שפע.

וויאַזוי די אבות הק' האָבן מקיים געווען די גאַנצע תורה

דער ספה"ק **"דגל מחנה אפרים"** (פרשת עקב) ברענגט פונעם זוהר הק' אַז אַלע מצות עשה זענען נכלל אין 'אנכי', און אַלע לא תעשה'ס זענען נכלל אין דעם 'לא יהיה לך'.

דערמיט איז ער מסביר וויאַזוי די אבות הק' האָבן שוין מקיים געווען אַלע מצוות, ווייל באמת ווען איינער האָט אַ ריכטיגן בליק אויף דער וועלט, וואָלט מען אים שוין בכלל נישט געדאַרפט זאָגן וואָס ער מעג יאָ טון און וואָס ער מעג נישט טון! עס וואָלט געווען גענוג אַז דער אויבערשטער זאָל אים מגלה זיין אַז 'איך וויל דו זאָלסט זיין דבוק צו מיר און דו זאָלסט נעמען דיין גאַנצע חיות פון מיר'. אַזאַ סאָרט מענטש וואָלט אליינס פאַרשטאַנען וואָס איז אַ 'מצוה' און וואָס איז אן 'עבירה', ער וואָלט נישט געדאַרפט אפילו וויסן די 'טעמי המצות', ער וואָלט נישט געפרעגט פאַרוואָס מען טאָר נישט קוקן אויף קיין ראיות אסורות, ווייל ער וואָלט פאַרשטאַנען אַז דאָס שאָדט פאר זיין דביקות צום אויבערשטן.

דער 'דגל' ענדיגט צו אַז די סיבה פאַרוואָס דער רבוש"ע האָט יאָ געשריבן די תורה, איז פאַר אונז, וואָס מיר האָבן נישט אַזעלכע מוחין ווי די אבות הק', דערפאַר האָט מען אונז געדאַרפט אַרויסשרייבן יעדע מצוה וואָס דורכדעם קען מען משיג זיין דעם 'אנכי' און דעם 'לא יהיה לך'.

די הייליגע ווערטער זענען אַ געוואַלדיגע לימוד אַז אַצינד, נאָכדעם וואָס מיר האָבן יאָ באַקומען פונקטליכע מצות עשה'ס און לא תעשה'ס, דאַרפן מיר כאָטש דערהערן און זיך מתבונן זיין אין יעדע מצוה, וויאַזוי דאָס גייט אונז ברענגען נענטער צום אויבערשטן, וויאַזוי דאָס גייט שטאַרקן אונזער אמונה און בטחון און וויאַזוי דאָס גייט אונז ברענגען נאָנטער צום תכלית פאַרוואָס מיר זענען געקומען אויף דער וועלט.

ב

עיניך תחזינה מישרים; דער מענטש באַקומט זיין 'חיות' דורך די אויגן

דער כח פון 'חיבור' דורך די אויגן

ווען עס קומט צו דעם ענין פון 'שמירת עינים' זעהט מען אַז דער רבוש"ע האָט געגעבן אַ געוואַלדיגן כח פאַר'ן מענטש דורך די אויגן, און אַזוי אויך דורך די אַנדערע חושים, אַז ער זאָל דורכדעם זיך קענען מחבר זיין מיט אַנדערע מענטשן און מיט די וועלט אַרום, וואָס דאָס גיט חיות פאַר'ן מח און דערנאָך פאַר'ן הארץ, ווייל דער מח איז דאך 'שליט על הלב', דער מח איז משפיע אויפ'ן האַרץ.

אַ מענטש וואָס זעט און הערט גאָרנישט, ער זיצט אליינס אין אַ צימער מיט פיר ווענט, און ער האָט נאָך קיינמאָל גאָרנישט געהערט אָדער געזען, ער קען זיך נישט מחבר זיין מיט קיין שום ידיעה, אַזאַ מענטש קען נישט לעבן. **אַזוי האָט דער רבוש"ע באַשאַפן דעם נפש פונעם מענטש אַז זיין מח און זיין האַרץ זאלן זיין אָנגעוויזן אויף אַ חיבור מיט די אַרומיגע וועלט.**

מען זעט דאָס טאַקע ביי עלנדע מענטשן וואָס טרעפן זיך נישט מיט אַנדערע אַז דאס שאָדט זייער שטאַרק פאַר'ן נפש, ווייל דער מח פונעם מענטש דארף זיך מחבר זיין מיט עפּעס. די 'התחברות' גיט די נויטיגע 'מזון' פאַר'ן מח. ער זעט זאַכן, ער הערט זאַכן, דאָס וועקט אים אויף זיין מציאות, ווען ער איז מתחבר מיט נאָך עפּעס.

באַקומען 'מזון הנפש' פון תורה און תפלה

אַ איד ווייסט אַז די בעסטע וועג פון 'חיבור' איז זיך צו מחבר זיין מיט'ן אויבערשטן און דער רבוש"ע האָט אונז טאַקע געגעבן אַסאַך אופנים וויאַזוי מ'קען זיך מחבר זיין מיט אים.

איינס פון די הויפט אופנים דערצו איז דורך 'תורה' און 'תפלה', דורכדעם באַקומט דער מענטש די געשמאַקסטע 'מזון' פאר זיין נפש.

אודאי איז דאָ אַסאַך מדריגות אין תורה און אין תפלה, אָבער אפילו די פּשוט'סטע וועג פון לערנען זעט מען בחוש אַז אַ מענטש באַקומט ממש אַ 'חיות' ווען ער הערט אַ שיינע חידוש אין תורה, ער באַקומט אַ שטאַרקע סיפּוק דערפון, **ווייל ער האָט יעצט באַקומען זיין 'מזון הנפש', דורך דעם רבוש"ע אליינס, וואָס ער איז דער מקור השפע והחיות.**

פאַרדעם האָט דער אויבערשטער אַזוי אויסגעשטעלט אַז מען קען קיינמאָל נישט ענדיגן די תורה, מען דאַרף אַלעמאָל לערנען פון פריש. אַזוי אויך ביי תפלה איז דאָ דער באַגריף פון 'הלואי שיתפלל האדם כל היום כולו". דאָס איז דירעקט אַזוי, כדי דער מענטש זאל אַלעמאָל קענען זיך מחבר זיין מיט'ן רבוש"ע און באַקומען פון אים זיין 'חיות' און זיין 'מזון' פאַר'ן נפש.

באַקומען 'מזון הנפש' דורך 'אהבת ישראל'

אַזוי אויך דורך 'אהבת ישראל' קען דער מענטש באַקומען אַ געוואַלדיגע 'מזון' פאר זיין נשמה, ווייל יעדער איד איז דאך אַ שטיק 'אלוקות', און ווען ער איז זיך מתחבר מיט אַ צווייטן איד, ער גיט פאר אַ צווייטן איד חיזוק, ער פאַרברענגט מיט אן אַנדערן איד, די אַלע זאַכן מאַכן אַז זיין אייגענע 'אלוקות' ווערט געשטאַרקט! **זיין נפש באַקומט אַ שפע פון 'מזון' וואָס ווערט נשפע פון דעם אויבערשטן אליינס, וואָס ער איז דער מקור השפע והחיות.**

> **אַ איד זאל אַלעמאָל זיין פאַרנומען 24 שעה אין טאָג, אָדער מיט תורה, אָדער מיט תפלה, אָדער מיט ענינים פון אהבת ישראל.**

פאַרדעם האָט טאַקע צדיקים געלערנט, ובפרט די תלמידי בעש"ט הק', אַז אַ איד זאל אַלעמאָל זיין פאַרנומען 24 שעה אין טאָג, אָדער מיט תורה, אָדער מיט תפלה, אָדער מיט ענינים פון אהבת ישראל. כדי אַז ס'זאָל נישט בלייבן קיין איין רגע וואָס דער נפש באַקומט נישט קיין חיות פון דעם רבוש"ע.

מען קען דאָס טאַקע באמערקן אַז די אַלע וואָס זענען עוסק צו טון חסד מיט אַנדערע אידן זענען 'מלא חיות'. פון וואָס קומט זייער חיות? ווייל זייער נפש באַקומט די ריכטיגע 'מזון' פון דעם רבוש"ע וואָס איז דער מקור החיות.

ווען דער מענטש איז אין אַ שוואַכע מדריגה באַקומט ער דעם סיפּוק פון אַ 'כוחי ועוצם ידי" געפיל, אַז 'איך האָב אויפגעטון היינט, איך האָב געזינגען פאר אַ צווייטן, איך האָב געהאָלפן מענטשן', אָבער אויב מען וועט אַוועקלייגן דעם 'מסך המבדיל', וועט מען זען אַז די אָריגינעלע סיפּוק און געשמאַק דערפון איז, ווייל ווען ער האָט געהאָלפן אַ צווייטן האָט ער זיך מחבר געווען צום אויבערשטן און ער האָט באַקומען זיין 'מזון הנפש' פון דעם בעסטן פּלאַץ.

דער כלל איז גילטיג ביי אַלע חושים. דער רבוש"ע האָט אונז געגעבן אַ מויל מיט אויגן און אויערן, אַז דורכדעם זאָלן מיר זיך קענען מחבר זיין מיט גוטע זאַכן און אַזוי קענען יונק זיין אונזער חיות פון דעם מקור החיות.

מען קען באַקומען חיות פון אומריכטיגע פּלעצער

אָבער פּונקט ווי אַ איד קען באַקומען זיין חיות דורך זיך מחבר זיין צו גוטע זאַכן, האָט דער רבוש"ע געמאַכט 'זה לעומת זה', אַז דער מענטש

האָט אַ מעגליכקייט זיך צו מחבר זיין צו שלעכטע זאַכן און באַקומען זיין חיות פון דאָרט.

דאָס איז פונקט ווי איינער וואָס דאַרף האָבן עלעקטעריק פאַר זיין הויז, האָט ער אַן אויסוואַל צו אינסטאַלירן אַ נאָרמאַלע עלעקטעריק קאָנעקשאָן און באַצאָלן יעדן חודש פאַר די עלעקטעריק קאָמפּאַני. ער קען אָבער אויך מחליט זיין אַז ער גייט מאַכן אַ גניבה און באַהעפטן זיין עלעקטעריק צו אַ שכן, אַזוי וועט ער נישט דאַרפן באַצאָלן.

דאָס זעלבע קען אַ מענטש נוצן זיין כח הראי', זיין כח השמיעה, זיין כח הדיבור, צו זיך מחבר זיין צום אמת'ן טוב, וואָס דעמאָלט וועט ער באַקומען זיין יניקה פון אַ גוטע פלאַץ, און ער קען אויך בוחר זיין זיך צו מחבר זיין צו שלעכטס וואָס דעמאָלט וועט ער באַקומען זיין תענוג פון אַ נישט גוטע פלאַץ.

ג

כל מזונותיו קצובין; יעדע תענוג איז באַשערט, מען וועט דאָס סייווי באַקומען

ווען מען גנב'ט הנאה דורך אן איסור איז דאָס אַ חסרון אמונה

ווען מען ווייסט דעם יסוד קען מען פאַרשטיין וויאַזוי יעדע מצוה און יעדע עבירה איז נכלל אין דעם 'אנכי ולא יהיה לך', ווייל ווען דער מענטש איז מקבל זיין תענוג פון אַ שלעכטע פלאַץ - צום ביישפיל, ער רעדט אַ לשון הרע'לע, און ער האָט באַקומען דערפון זיין חיות און זיין סיפוק - האָט ער יעצט, אין אַ געוויסע בחינה, געדינט עבודה זרה רח"ל! **ווייל ער האָט געוויזן אַז ס'איז דאָ נאָך אַ מקור פון חיות אויסער דעם אויבערשטן.**

ווען אַ מענטש נעמט זיין הנאה פון אַן עבירה, איז ער 'מגלה דעת' אַז צומאָל קען ער נישט נעמען זיין חיות פונעם אויבערשטן, דעריבער נעמט ער עס פון אַנדערע פלעצער, דורך עבירות, טראָצדעם וואָס ער גייט דערפאַר באַצאָלן זייער טייערע ריבית.

אַזאַ מענטש, וואָס איז זיך מחבר צו 'רע', 'ווערט אויטאָמאַטיש זיין אמונה זייער שטאַרק אָפּגעשוואַכט, ווייל ער שפירט נישט אַז דער רבוש"ע שטעלט אים צו אַלע זיינע באַדערפענישן און אַלע זיינע תענוגים. **אויב וואָלט ער באמת געגלייבט אַז דער אויבערשטער גיט אים אַלעס, וואָלט ער דאָך נישט געדאַרפט גנב'ן זיין תענוג פון אַ נישט אויסגעהאַלטענע פלאַץ!**

דאָס איז גאָרנישט אַנדערש ווי איינער וואָס גייט און גנב'ט געלט פון זיין חבר, ווייל ער האָט נישט קיין אמונה אַז דער רבוש"ע האָט פאַר אים אויך באַשערט זיין אייגענע שפע. די זעלבע זאַך ווען איינער גנב'ט הנאה, דורך אַן עבירה, קומט דאָס פון אַ חסרון אמונה אַז דער רבוש"ע קען אים געבן וויפיל הנאה ער דאַרף האָבן, פון אַ גוטע פלאַץ.

יעדע הנאה איז אָנגעשריבן פון ראש השנה

דער קאָזשיגלאָווער גאון זצ"ל אין זיין ספר **ארץ צבי** (פרשת ויצא) איז דאס מבאר, אַז מיר ווייסן דאָך דעם יסוד פון "כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה עד ראש השנה". אַ מענטש קען נישט באַקומען קיין שפע אויב דאָס איז אים נישט באַשערט און אָנגעשריבן פון ראש השנה.

אויב באַקומט ער דאָס פון דעם אויבערשטן איז דאָך גוט, אָבער אויב דער מענטש איז מחליט אַז ער גייט עס נעמען באיסור, האָט ער זיך באַנאַרישט, **ווייל ער וואָלט דאָס סייווי באַקומען**, און אַצינד גייט ער בלויז ליידן אן עונש פאַר'ן עס נעמען באיסור.

די זעלבע זאַך איז דאָ ביי יעדע הנאה וואָס אַ מענטש באַקומט. יעדע הנאה איז אַ צורה פון 'שפע', געלט איז דאָך אויך בלויז אַ געוויסע סאָרט 'שפע', און אפילו ווען מען האָט שוין געלט דאַרף מען נאָך האָבן אַזויפיל 'שפע' אויף אַנדערע זאַכן. אייגנטליך איז 'הנאה' און 'תענוג' נאָכמער אַן אָריגינעלע אופן פון שפע.

אויב אַ איד האָט אמונה ווייסט ער אַז ס'איז נישט שייך צו נעמען קיין שום הנאה וואָס מען האָט אים נייטט אָנגעשריבן בעפאָר פון הימל. דעריבער **ווען אַ מענטש נעמט זיין תענוג פון אַן עבירה, איז אים סייווי געווען באַשערט צו באַקומען די זעלבע תענוג. אויב וואָלט ער נישט געטון די עבירה וואָלט ער באַקומען ממש די זעלבע מאָס תענוג און הנאה באופן של היתר!** נאר יעצט איז ער געגאַנגען און דאָס גענומען פון אַן עבירה, וואָס וועט אים נעבעך קאָסטן אַ טייערן פרייז.

> אַזוי אַרבעט אַן עבירה, אויב וואָלסטו געוואָרט נאָך אַביסל, וואָלסטו דאָך באַקומען די זעלבע געלט בהיתר

גע'גנב'ט דאָס געלט וואָס מען האָט אַוועקגעלייגט פאַר אים...

ער לייגט דאָרט צו אַ מעשה אַז הרה"ק **מוואָרקא** זי"ע האָט געהאַט אַן אָרימער שמש וואָס האָט געהאַט צעריסענע שיך. דער צדיק האָט רחמנות געהאַט אויף אים און צאַמגעקליבן געלט צו קענען קויפן פאַר אים שיך. דער שמש האָט אָבער נישט געוואוסט דערפון, און ווען ער האָט געזען אַז עס ליגט אַוועקגעלייגט אַ פּעקל געלט ביים רבי'ן, האָט ער זיך נישט געקענט איינהאַלטן, ער האָט גע'גנב'ט דאָס געלט און זיך געקויפט דערמיט שיך...

האָט אים דער צדיק געזאָגט: "**אַזוי אַרבעט אַן עבירה, אויב וואָלסטו געוואָרט נאָך אַביסל, וואָלסטו דאָך באַקומען די זעלבע געלט בהיתר**"!

דאָס הייסט אַז אפילו אַ גנב האָט נישט קיין שום מעגליכקייט צו גנב'ן נאָר אויב ס'איז אָנגעשריבן געוואָרן אַז דאָס געלט וועט אָנקומען צו אים. אויב וואָלט ער נישט געווען קיין טיפּש וואָלט די זעלבע געלט אָנגעקומען צו אים אויף אַן אופן פון אַ היתר, נאָר ער האָט די בחירה דאָס צו גנב'ן באיסור.

די זעלבע זאַך איז מיט יעדע הנאה און מיט יעדע תענוג אויף דער וועלט! אויב האָט דער מענטש עס באַקומען איז זיכער אַז דאָס איז געווען פאַר אים באַשערט. דער מענטש האָט נאָר די בחירה אויב ער וויל אויסוואַרטן ביז ער וועט דאָס באַקומען בהיתר, אָדער ער זאָל דאָס אליינס נעמען חלילה באיסור.

פטרון השבוע
יעמדו על הברכה שלקחו חלק בהפצת הגליון

נתנדב ע"י ידידינו
מו"ה ר' **שמעלקא קארניאל** ני"ו - לאנדאן
לעי"נ הרה"ק ר' **חיים דוב** ב"ר **אברהם יצחק** ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

ישלם ה' פעלם ויזכו לכל הברכות האמורות בתורה

צו נעמען א זכות און די הפצת הגליון אדער פאר סיי וועלכע הערות
ביטע רופט: 718.387.1122 | info@machonhavineini.com

ניתן להשיג הגליון במקומות הבאים:

בארא פארק:
ביהמ"ד סאטמאר 53 לאקער #62
ביהמ"ד קראסנא לאקער #166
ביהמ"ד ראחמיסטריווקא - ליד המקוה
ביהמ"ד טאהש - ליד המקוה
The Winery 18 Ave

קרית יואל
ביהמ"ד אוהל פיגא

ביהמ"ד בית אלעזר
ביהמ"ד בית מנחם זאב
ביהמ"ד ישמח משה
ביהמ"ד אבני צדק
ביהמ"ד רב טוב
ביהמ"ד בית דוב

וויליאמסבורג:
ביהמ"ד סאטמאר - בנין בראך - לאקער #213
ביהמ"ד בראשוב - לאקער 58

Central Market
ביהמ"ד וויען - שמש שטיבעל
ביהמ"ד קראלי - שמש שטיבעל

מאנסי:
ביהמ"ד סאטמאר- 13MMonsey Blvd - ליד המקוה
ביהמ"ד דעלעטין
ביהמ"ד ראדאשיץ - Airmont
ביהמ"ד דאמבראווא
ביהמ"ד ווילעדניק

קול הבינני: ארה"ב – 718.686.8300 | א"י. 072.257.7726 | בריטניה. 0204.586.2115 | בלגיה. 03.300.0223